

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 27 februari 1941 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av konkurslagen.

Genom en den 7 februari 1941 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 46, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om ändring i vissa delar av konkurslagen.

Härigenom förordnas, att 58 och 147 §§ konkurslagen skola erhålla följande ändrade lydelse samt att i samma lag skall införas en ny paragraf, betecknad 148 a §, av den lydelse nedan angives:

58 §.

Penningar, som — — — ombudsmannen medgives.

Försummar förvaltaren — — — om året.

Så länge — — — och gäldenären.

Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta konkursdomaren, i vilken bank medlen innestå, och inom en vecka från utgången av varje kalenderår till rättens ombudsman för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall ombudsmannen göra anmälan därom hos konkursdomaren.

147 §.

Har, då två månader förflutit från det förslag till slututdelning vunnit laga kraft eller, där klander mot förslaget väckts, klandret blivit genom laga kraftägande beslut avgjort, borgenär, som är berättigad att utan borgen lyfta honom i nämnda eller tidigare utdelningsförslag tillagda medel, icke begagnat sig av sin lyftningsrätt, skall förvaltaren till borgenären, om hans adress är känd, på borgenärens bekostnad med posten översända meddelande om det belopp, som sålunda må lyftas av borgenären, och varest medlen finnas att lyfta. I meddelandet skall intagas erinran om vad i 148 a § stadgas.

148 a §.

Har borgenär icke inom två år från det förslag till slututdelning eller beslut i anledning av klander mot förslaget vunnit laga kraft eller, om han först senare blivit berättigad att utan borgen lyfta honom tillagda medel, inom två år därefter anmält sig att lyfta dem, vare han förlustig utdelningen; och skola medlen fördelas mellan de borgenärer, som bevarat sin rätt, eller överlämnas till gäldenären efter ty i 148 § sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1941.

I konkurs, som dessförinnan inträffat, må tid, som i 148 a § stadgas, ej räknas från tidigare dag än den då lagen trätt i kraft.

I fråga om de skäl som ligga till grund för förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Då utdelning i konkurs skall ske, åligger det enligt 128 § konkurslagen förvaltaren att i samråd med rättens ombudsman uppgöra utdelningsförslag. Detta skall för varje däri upptagen borgenär angiva den utdelning som belöper på hans bevakade fordran. Sedan vederbörlig kungörelse om utdelningsförslagets framläggande utfärdats av rättens ombudsman, har denne enligt 129 § att till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär, vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen. Varje borgenär skall tillika underrättas om den utdelning som i förslaget är beräknad för honom. I 147 § stadgas att om borgenär, som är berättigad att utan borgen lyfta honom tillagda medel, icke begagnat sig av sin lyftningsrätt, då två månader förflutit från det förslag till slututdelning vunnit laga kraft eller, där klander mot förslaget väckts, klandret blivit genom laga kraftägande beslut avgjort, skall förvaltaren till borgenären, om hans adress är känd, på borgenärens bekostnad med posten översända meddelande om det belopp som sålunda må lyftas av borgenären.

Även efter konkursens avslutande skall, enligt 58 §, förvaltaren hava boets medel mot ränta insatta i bank till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Jämlikt 142 § är borgenär, som lyfter honom i förslag till slututdelning tillagda medel, berättigad till den ränta som å medlen upplupit från den dag, från vilken tiden för anställande av klander mot förslaget är att räkna.

I skrivelse till Konungen den 27 december 1939 har *riksdagens justitieombudsman* framhållit behovet av lagbestämmelser, huru det skall förfaras med konkursmedel som icke lyftas av borgenär. Justitieombudsmannen har ifrågasatt, huruvida icke medel som ej lyftas av borgenär borde efter viss kortare tid överlämnas till konkursgäldenären eller, om denne är juridisk person, insättas i riksbanken för att efter ytterligare viss tid tillfalla statsverket.

Justitieombudsmannen har även uttalat, att det syntes böra tagas under öfvervägande, huruvida icke förvaltaren borde åläggas att till konkursdomaren avgiva redovisning, huru förfarits med medel varom nu är fråga.

Över justitieombudsmannens framställning ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av statskontoret, föreningen Sveriges hărădshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, Stockholms handelskammare, svenska bankföreningen, Sveriges advokatsamfund, förvaltarna i Aktiebolaget Kreuger & Tolls konkurs, Sveriges köpmannaförbund och Sveriges grossistförbund.

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Westman* — efter att hava redogjort för innehållet i de inkomna utlåtandena — följande:

»Utredningen synes visa, att det är av praktisk betydelse att en reglering sker av frågan, huru det skall förfaras med konkursmedel som icke lyftas.

För lösning av detta spörsmål äro flera vägar tänkbara. Under det att justitieombudsmannen förordat införandet av särskilda preskriptionsregler beträffande borgenärens betalningsrätt i konkursen, har statskontoret ifrågasatt, att konkursmedel som icke lyftas skola nedsättas i allmänt förvar för borgenärens räkning. En bestämmelse sådan som statskontoret förordat skulle innebära viss överensstämmelse med stadgandet i 166 § utsökningslagen, att medel, som influtit till utmätningsman och tillkomma borgenär, skola hållas borgenären tillhanda under två veckor från den dag borgenären äger rätt att utfå medlen men, om de ej lyftas under denna tid, nedsättas hos riksbanken. Ett liknande stadgande har meddelats i 159 § utsökningslagen. Enligt kungörelse den 23 september 1834 äro av riksbanken utgivna insättningsbevis icke gällande öfver 10 år, räknat från den dag de äro utgivna.

Rent principiellt skulle det vara tilltalande att för konkurs föreskriva ett tillvägagångssätt öfverensstämmande med det som stadgas i 166 § utsökningslagen. En sådan lagändring torde förutsätta, att vid nedsättning hos riksbanken varje borgenärs fordran individualiseras. Då fordringsägarna i en konkurs kunna vara mycket talrika, kan redan redovisningen av beloppen i samband med nedsättningen bliva förenad med åtskilligt besvär, även om det i regel procentuellt är ett mindretal borgenärer som ej självant lyfta sin utdelning. Utdelningsbeloppen äro också ofta mycket små. Härtill kommer, att i alla fall, då fordringen hänförs till löpande skuldebrev, den måste individualiseras icke blott genom angivande av den bevakandes namn utan även genom beskrivning av skuldebrevet. Även då fordringen icke är löpande men likväl grundar sig å skuldebrev, torde för övrigt vara om icke oundgängligen nödvändigt så dock påkallat av praktiskt behov att skuldebrevet beskrives. De praktiska olägenheter som äro förenade med denna anordning förefalla att vara alltför stora.

Mot den lösning som förordats av justitieombudsmannen har av Sveriges

grossistförbund framförts erinran ur principiell synpunkt, i det att förbundet anfört, att konkursmedel som äro avsedda för utdelning till viss eller vissa borgenärer äro att anse såsom samma borgenärs eller borgenärens tillhörighet. Detta är dock icke, rättsligt sett, förhållandet. Ehuru det i de särskilda fallen kan vara fullt klart, att tillgängliga, hos bank enligt 58 § konkurslagen insatta medel, skola användas för utdelning till viss eller vissa borgenärer, är likväl uppenbart, att lagrummet utgår från att medlen skola innestå hos banken i konkursboets namn. Borgenären eller borgenärerna kunna icke vända sig direkt till banken för att utfå medel som insatts enligt stadgandet, utan medlen måste lyftas av konkursförvaltaren. Det torde därför icke möta något principiellt hinder att meddela särskilda preskriptionsbestämmelser beträffande borgenärs rätt till betalning av konkursbo. Mot köpmannaförbundets och grossistförbundets förslag, att i första hand konkursförvaltaren skall åläggas att översända utdelning till borgenär kunna alltjämt framföras de praktiska svårigheter som föranledde att ifrågasatt stadgande härom icke intogs i konkurslagen vid dennas tillkomst.

Vid övervägande av frågan, huru sådana preskriptionsbestämmelser som nyss nämnts böra utformas, måste beaktas, att de icke äro avsedda att inverka på den preskriptionstid som med avseende å fordringen gäller mot konkursgäldenären personligen. Då konkursgäldenärens förpliktelse alltså förutsattes skola kvarstå, även om borgenärens rätt i konkursen preskriberas, är det nödvändigt att tillse, att förpliktelsen icke ökas genom att borgenärens rätt till betalning ur konkursboet preskriberas. Detta skulle bliva förhållandet, om beloppet skulle tillfalla kronan, oaktat gäldenären alltjämt svarar för gälden. En sådan påföljd skulle visserligen kunna undvikas genom ett stadgande, att borgenär, som ej lyfter honom tillkommande utdelning i konkursen, skall anses ha erhållit betalning med det belopp som belöpt på honom. Denna lösning är dock mindre tillfredsställande och skulle i allt fall svårligen låta sig genomföras beträffande löpande skuldebrev.

De synpunkter som nu framhållits äro av jämförelsevis ringa praktisk betydelse i fråga om juridiska personer. Det synes likväl icke lämpligt att i nämnda hänseende skilja mellan olika slags rättssubjekt. Vad angår t. ex. aktiebolag skall bolaget visserligen enligt 119 § lagen om aktiebolag anses upplöst då konkursen avslutas, såframt överskott ej finnes. Detta innebär emellertid ej, att bolaget icke vidare skulle kunna vara bärare av rättigheter och förpliktelser — det kan t. ex. äga fast egendom som varit bortglömd. Att bolaget kan återupplivas, belyses också av 148 § konkurslagen, enligt vilket lagrum tillgång, som yppas efter konkursens avslutande, kan överlämnas till gäldenären, om konkursdomaren med hänsyn till de med en utdelning till borgenärerna förenade kostnaderna finner sådan icke lämpligen böra äga rum. Då denna paragraf ej gör åtskillnad mellan fysiska och juridiska personer, kan även ett bolag efter avslutad konkurs, och sedan bolaget skall anses upplöst, på grund av stadgandet i fråga komma i besittning av egendom. I ett yttrande har för övrigt med fog anmärkts, att av de rättssubjekt, som äro att beteckna såsom juridiska personer, dödsbo

i det hänseende varom nu är fråga närmast bör jämföras med fysisk person. Detsamma gäller vissa andra rättssubjekt, t. ex. handelsbolag.

Därest stadgande om preskription av betalningsrätt i konkurs införes, synes verkan därav böra vara, att de medel som genom preskriptionen bliva disponibla i första hand ställas till konkursförvaltarens förfogande för utdelning till andra borgenärer. Det synes rimligt, att sådana medel betraktas på samma sätt som medel vilka lösgöras t. ex. genom att tvistig bevakning ogillas eller till följd av att föreskriven edgång icke fullgöres av borgenär. Preskriptionen betyder alltså, att medel — såsom i 148 § sägs — bliva tillgängliga för utdelning. Härvid förutsättes helt naturligt, att icke alla andra fordringsägare i konkursen redan förut blivit till fulla förnöjda, i vilket fall överskottet bör tillfalla gäldenären. Liksom eljest, när ny tillgång yppas, bör konkursdomaren, även om alla andra borgenärer icke äro förnöjda, kunna få bestämma, att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären, om det med hänsyn till kostnaderna finnes att utdelning icke lämpligen bör äga rum. Måhända kan tillämpning av detta stadgande antagas bliva det vanliga. Någon särbestämmelse för det fall att gäldenären är juridisk person synes icke böra meddelas. Samma regel torde böra gälla som då t. ex. efter likvidation av ett bolag ny tillgång yppas.

Det må anmärkas att om borgenär vid den nya utdelningen icke lyfter honom tillkommande medel, den föreslagna bestämmelsen blir analogt tillämplig. Därvid läser emellertid i regel ej komma i fråga annat än att överlämna medlen till konkursgäldenären.

Preskriptionstiden synes för vanliga fall kunna bestämmas till två år räknat från det att förslag till slututdelning vunnit laga kraft eller, där klander mot förslaget väckts, klandret blivit genom laga kraftägande beslut avgjort. Om tvist angående en fordran är anhängig, synes emellertid ytterligare anstånd kunna vara behövt. Detsamma gäller det fall, att borgenär har sådan villkorlig regressfordran, som avses i 136 § andra stycket konkurslagen. För dessa fall torde fristen böra räknas från det borgenären blivit berättigad att, utan borgen, lyfta utdelningen. Givetvis skall denna regel icke föranleda, att den förut stadgade preskriptionstiden förkortas.

För att preskriptionen skall avbrytas kan det uppenbarligen icke krävas, att borgenären lyft medlen, eftersom det av olika anledningar kan inträffa att konkursförvaltaren vägrat honom detta. Det torde böra stadgas, att borgenären skall — själv eller genom ombud — ha anmält sig för att lyfta medlen.

De bestämmelser som nu nämnts torde böra införes såsom 148 a §. Det synes lämpligt att, såsom i ett yttrande förordas, ålägga förvaltaren att i meddelande, som jämlikt 147 § skall avsändas till borgenär, intaga erinran om preskriptionsbestämmelsen. I meddelandet bör även angivas, var medlen finnas att lyfta. I 58 § torde böra meddelas föreskrift om skyldighet för förvaltaren att varje kalenderår avgiva redovisning över konkursboets medel till rättens ombudsman. När medel icke vidare finnas att lyfta, torde rättens ombudsman böra göra anmälan därom hos konkursdomaren.

De nya bestämmelserna torde böra tillämpas även i äldre konkurser, dock att tid som i 148 a § sägs ej bör få räknas från tidigare tidpunkt än lagens ikraftträdande.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet. Utskottet har vid sin granskning av det framlagda lagförslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma och får alltså hemställa,
att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 25 februari 1941.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Karl Emil Johanson**, *Eskhult, Karl Johan Olsson, Ahlkvist, Thörnberg* och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Gezelius, Berg, Landgren, Lindahl, Nilson* i Eskilstuna och *Andersson* i Mölndal, fröken *Öberg* samt herr *Gustafsson* i Lekåsa.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
